

BIEŁARUSKAJA

KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:

WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč„Biel. KRYNICA“ kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—
5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak:

na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj —
20 hroš. — za radok drobnaha druku ū adnej paloscy.

Nia nožam, dyk čaranami.

Apošnim časam, asabliwa ū źwiazku z Paŭnočnaj Wystaŭkaj-kirmašom u Wilni, šmat haworycca ab padniaćci haspadarčaha dabrabytu našaha Kraju. Hetak u nas pišuć polskija hazety. Ich-ža paddzieržywajuć i niekatoryja hazety pisanyja pabielarunku. Treba dziela hetaha bołš z-blizka „hlanuć na zub“ celaj sprawie, dy skazać ab joj usiu praŭdu koratka i biaz prykrasy.

Pieradusim, ci źmianilasja što ū haspadarčaj budowie našaha Kraju za apošnich, skážam, 10-15 hadoŭ?— Biazumoŭna, tak! Wažniejšym budzie šćwiedzić fakt, što źmiena heta stala-sja nie na biespasirednuju karyść dabrabytu našaha Kraju. Heta źmiena datyča pierawažna skoraści, z jakoj siańnia ūsio ū žyćci prachodzić: na što kaliści treba było čakać dziesiatk hadoŭ, siańnia nia treba i pałowy. Hetak pryšpiešany bieh žyćcia ū normalnych warunkach, hdzie ūsim kiruje świadomaja ūlasnaja wola, moža prynieści taksama šmat karyści. Zato-je tam, hdzie pierawažajućym dziejnikam publičnaha žyćcia jość wola ču-żaja—ū nas siańnia polskaja, — hdzie šyrejšyja narodnyja masy jašče nia susim uświadomleny i tworać element samych tolki biazdziejnych nahladčykaŭ, tam uskoranaje žyćcio moža prynieści hetulki-ž dabra (bahactwa), kolki i zła (žabractwa).

Uskorany žyćciowy bieh — heta wostry nož, jaki ū umielych i świadomych rukach tworzyć dziwy žyćcia (architektura, operatyŭnaja medycyna), ale ū rukach nieświadomaha jšče dziciaci (nieświadomaha narodnaja masa), abo čalawieka z pamiašanym rozumam (wyradki z narodu, renahaty) moža i napeŭna budzie śmiercianosnym. Znača, samaje tolki pryšpiešy-waŭnie žyćcia nia robić jaho jšče ščaśliwiejšym: dziela hetaha patrebnaja jšče świadomaja niezaležnaja wola.

Usio skazanaje najwuziej lučycca z sučasnym stanam našaha pieradusim ekonomicznaha (haspadarčaha) žyćcia. Polskija ūradawyja kruhi pierakanaŭšysja ab niemahčymaści zadu-šeńnia biełaruskaha ruchu šlacham samaj tolki negacyi (niapryznawańnia) pieramianili hety sposab na inšy, bołš abdumany. Tut skážam, što na nowy sposab zmahańnia z Bielarusami Pa-laki sami nie dadumalisja: jany tut prypomnili tolki niemieckuju germanizacyjnaju taktyku ū adnosinach da ich-ža—Palakoŭ—samych u Paznanščynie ū časy wiadomaha kanclera Bismarka. Hety „nowy“ sposab dušeńnia Bielarusaŭ maje być pieradusim u najciaśniejšym źwizańni našaha haspadarčaha žyćcia, jak kažuć, „pa rukach i nahach.“ Inšymi sławami pieršaj zadačaj polskaj ekspansyi (zaborčaha imknieńnia) na biełaruskich

ziemlach jość zaŭładaŭnie ūsim haspadarčym žyćciom hetych-ža ziarniel. Tamu hetak ciapier zaraiłasia pa biełaruskich wioskach i miastečkach ad ahientaŭ polskaj haspadarčaj supalki „Kółko Rolnicze“ i jej padobnych, tamu kidajuca na biełaruskija ziem-i nawet hrašowyja zapamohi i h. d.

Dalejšym etapam hetaje ekspansyi było nierazryŭna źwizać haspadarčaje žyćcio našaha kraju z žyćciom usiepolskim i tahdy pakazawać našamu sialanstwu, dy kryčeć na cely świat ab niepadzielnaj lučnaści ekonomicznych, a tym samym i naahul žyćciowych intaresaŭ biełaruskich z polskimi. Što heta tak, šćwiedčyć miž inšym i toje, što ū pracy „Kółek Rolniczych“ na biełaruskich ziemlach świadoma zatojwajuca asnaŭnyja pryncypy haspadarčaha ūzhadawańnia — samapomačy i spalahańnia ūwa ūsim na swaje ūlasnyja siły. Usiaho hetaha tut nia ma. Kiraŭničyja kruhi nawet nia dumajuć ab twareńni krajowaha haspadarčaha centru, a tym samym i ab wychawańni narodnych masaŭ u duchu haspadarčaje samawystarčałaści. Naadwarot, usie ichnyja dumki i imknieńni škiroŭwajuca da taho, kab usiu sietku paduładnych sabie arhanizacyjaŭ jak najciaśniej nawiazać na centr polski, kudy-b adsyłalisja ūsie zarabotki z mazala i potu biełaruskaha i ad katoraha-by toj-ža Bielarus byŭ calkom i ūwa ūsim zaležnym. Inakš kažuć na biełaruskija ziemli hetyja „dabradziei“ prychodziać z „radami“ i „nawukami“, a zhetul choć adychodzić z poŭnymi kišeniami.

U hetym kryjecca niaščyrać, a tym samym i niebiašpieka wyzysku našaha sielanina roznymi čužymi nam haspadarskimi supalkami.

Što-ž pry ūsim hetym rabić? Uskoranaje i ūściaž raźbiahajućasja koła hramadzki padziejaŭ pawalić i raztopčyć u budučynie kožnaha słabšaha. Kali nia zaŭtra, dyk pašla zaŭtra. Tamu dalej, jak dahetul, żyć paa-sobku nielha, bo ūsio kruhom idzie biazupynna napierad. A znača treba źbiracca ū hramady, samapamahalnyja arhanizacyi. Heta jasna. Ale ū jakija? U biełaruskija (jak „Instytut Bielar. Haspadarki i Kultury“ i inš.)! Biada adna, što nia majem hetulki siłaŭ, kab hetki wialiki i hramadzki aparat za raz ruchnuć z miejsca. Treba pamału, ale nie čakajućy.

Tam-ža, hdzie biełaruskaj arhanizacyi adpawiednaj jašče nia ma i nia ma mahčymaści jaje što chutčej uruchomić, — tam adkidać z-hary ūsialakaje supracoŭnictwa ū inšych arhanizacyjach (haspadarčych) nie zaŭsiody było-b razumna. Časta lepš bywaje wytrywać tam pokul na miejsy. Adzinym jość warunkam: dapilnawać, kab hroš zarobleny supolnaj biełaruskaj

Adwiedziny ks. Hadleŭskaha ū Žodziškach.

Jak tolki my pačuli, što naš darahi byŭšy probašć ks. Hadleŭski wypuščany z turmy, to dumali, što jon nas u skorym časie adwiedaje. Adnak prachodzili tydni, prajšoŭ i cely miesiac, a ks. Hadleŭskaha nia možna było dačakacca. Spadziawalisja jaho ah-ladać na feście św. Hanny, zyjšlosia mnoha narodu, nawet z inšych parachwijaŭ, kab pahladzić na našaha słaŭnaha Zmahara za lepšuju dolu Bielaruskaha narodu, ale j na hety čas nia było. Što-ž tut takaje? — pytalisia ludzi, — moža ūłady zabaranili? a mo-ža Arcybiskup nie dazwalać? Urešcie 11 žniŭnia naša delehacyja, katoraja ježdziła da Arcybiskupa, kab prasić jaho wiarnuć iznoŭ biełaruskiju mowu ū naš kaścioł i katoraja adwieda-ła ks. Hadleŭskaha, prywiazła radasnuju wiestku, što naš darahi pastyr adwiedaje swatych byŭšych parachwijaŭ 25 žniŭnia i prabudzie ū nas paru dzion. Ludzi pačali hatawacca da spatkańnia. Pajšla składka pamiz ludźmi na nahradny kryž dla našaha ksian-dza, ale potym parašyli kupić Imšał, bo pačali hawaryć, što nasić kryž na hrudziach duchoŭny nia moža biez pazwaleńnia biskupa, a biskup moža j nie pazwolić, tahdy daremnaje budzie našaja starańnie.

Woś i pryšoŭ dzień 25 žniŭnia. U hety doŭ, jak na biadu, nadyjšło da nas mnoha wojska na niekijia maneŭry. Worahi biełaruskaci pačali strašyć ludziej, što jano pryjšło na Bielarusaŭ, što budzie ich brać, hnać niedzie i sadžać, — ale našy ludzi i hetaha nie zbajalisja i chto tolki moh, pajšli na spatkańnie darahoha Hašcia. Ks. Hadleŭski mieŭ zajechać nie da Žodzišak, a ū zaścienak Miel, da Čartowičaŭ, swaich znajomych. Tam pastanawili jaho j spatkać. Kali tolki jon pryblizisja da čakaŭšaj jaho hramady, dziaučatki absypali jaho kwietkami, a K. Čartowič skazaŭ haračuju prywitalnuju pramowu, katoraj witaŭ adnaho z tych, jakija za swoj narod nie pabajalisja jsci ū turmu i tam za jaho ciarpieć. Klić „Niachaj żywje ks. Hadleŭski!“ niachaj żywuć baracibity za lepšuju dolu pracouñnaha narodu! — praf-ntoŭšsia mocnym rečam pa nadwialij-skich uzhorkach i niwach i prabudziŭ ūwa ūsich pačućcio našaj siły narodnaj i našaj šćwiedamaści.

pracaj—Bielarusu-ž samomu i służyŭ. Nikomu inšamu!

I jašče paru sloŭ da tych, chto-b nazwanaj pracaj mieŭsia kirawać, ci jej užo kiruje.

Nia raz i nia dwa adzywalisja sia-rod Bielarusaŭ hałas y planami i pa-žadaniami pracy na haspadarčym poli. Niekatoryja užo nawet takuju pracu pačali. Chwalacca, što „kary-stajemsja pašpiecham“. Boža daj! Ad-naho tolki nielha ūpuścić z wačej: samapamahalnaja praca biełaruskaja nia śmieje być asmiešanaj blizarukaš-ciu kirujućych dziejačoŭ, pryprahaju-ćych — barani Boža! — i biełaruskija kalosy ū čuży nam polski chamut!

Chto-b hetaha nia dbaŭ, rezaŭ-by pa żywym ciele biełaruskim—nia no-žam dyk čaranami. A. K.

Heta było ū subotu, a na zaŭtra, u niadzielu, u Žodziškach pierad kaš-ciołam tyja ludzi, jakija nia byli na pieršym spatkańni, zładzili druhoje spa-tkańnie i čakali ks. Hadleŭskaha, jaki na hadz. 9 mieŭsia pryjechać z Imšoju. Narodu nadyjšło jak na fest, usie rady byli widzieć i spatkać dara-hoha hašcia, pa katorym astalosia stolki świetlych i radasných uspami-naŭ... Toj sum, jaki ludzi nasili ū ser-cy praz paŭlara hodu, niejaki zabyŭsia, usich woćy byli skirawany ū toj bok, adkul mieŭ pakazacca naš hość...

Ale woś i jon padjażdžaje pad kaścioł. Narod pawaliŭ na spatkańnie; pawozka zatrzymałasia, bo dalej užo nie mahła jechać dziela wialikaha na-toŭpu, ludzi akrużyli jaje i tahdy ks. Hadleŭski ūstaŭšy prywitaŭ usich chryšcijanskim prywietam: „Pachwalo-ny Jezus Chrystus“. Družny adkaz: „Na wieki wiečnyja“ — wyrwaŭsia z mnohich sotniaŭ ludziej. Ad usiej parachwii wystupiŭ stary i paważny haspadar z Syčaniat Jan Hryb, katoraj padaŭ ksiandu ū dary pryhoży Imšał, a ad moładzi pramowila ū strojnych slo-wach K. Dudziŭskaja, siabryńka našaha hurtka Instytutu, witajućy ks. Hadleŭ-skaha, jak idejnaha pracauñnika i mučani-ka za rodnuju biełaruskiju sprawu. Pry hetym padała bukiet kwietak. Ks. Had-leŭski žwiarnuŭšysja da ūsich u hara-čych słowach dziakawaŭ za prywitań-nie, za dar, za pamiać ab im i za malitwy, jakija ludcy słałi da Boha, kali jon siadzieŭ u turmie. Pačuŭšy jahonyja šćyryja slowy da nas u rod-naj mowie, za katoruju my zmahajem-sja, mnohija zaplakali, na wačach pa-kazalisja slozy, jakija šćwiedčyli, jak darahi byŭ dla nas hety hość! Plakali my ūsie słažmi radaści, zabywajućy ab usich turbotach i ździekach, jakija pieranosili my praz uwieś čas ad jaho prymusowaha wyjezdu z našaj parach-wii. Ale hety radasny dzień dla nas nie abyjšoŭsia j biaz smutku, a pryjšło ū jon da nas z pryčyny našaha ciapie-rašniaha probašča ks. Droniča, jaki užo bole j hodu ździekujecca nad na-mi i nie prapuściŭ akazii, kab nie na-ździekawacca nad našym darahim hašciom i zrabii tak, što my nikoli i nie spadziawalisja. Było heta tak: ks. Hadleŭski zaraz pašla spatkańnia pajšoŭ u klabaniju i prasiŭ ks. Dro-niča pazwolić jamu adprawić u žodziš-nyim kaściele Imšu św. Ale ks. Dro-nińc nastolki byŭ hrubijan, što nawet nia pryniaŭ ks. Hadleŭskaha i nie cha-cieŭ z im hawaryć, a tolki praz klery-ka daŭ adkaz, što jon ks. Hadleŭska-mu Imšy św. adprawić nie pazwolić! Hety adkaz dla ūsich byŭ nastolki pry-kry i niespadziawany, što wyklikaŭ wia-likaje ū narodzie abureńnie, byŭ jak-by zawiaršeńniem usich tych prykraš-ciaŭ i ździekaŭ, jakija my pieraniašli ad ks. Droniča! A štož ks. Hadleŭski? Jon tolki pryjšoŭšy ū zakrystyju, jak i kožny z nas, wysłuchaŭ Imšu, jaku-ju adpraŭlaŭ ks. Dronińc, a pa Imšy i pa kazańni wyjšaŭ z kaścioła, kab iści na abied, jaki jamu nahatawali ū miastečku. A narod uwieś užo jaho čakaŭ na šwintary, dyk jak tolki zhle-dziŭ, tak i chlynuŭ da jaho. Usie cisnulisia, kab prywitać, kab choć sloŭca skazać, kab bliżej padyjšci, dyk zrabisja taki ścis, što praz doŭhi čas ks. Hadleŭski nia moh wyjści z šwintara. Kali ūrešcie wyjšaŭ, dyk

narod pawaliu za im na wulicu i wulicaj adwiou jaho az da chaty, dzie mieu zatrzymacca na abied. Hledziacy na taki narodny uzdyim i cesd dla nasaha hascia, worahi nie mahli sciarpiec i, jak cuwac, az telefonowali u Wilniu, sto ks. Hadleuski pawiou za saboju uwieś narod... A palicyja, asabliwa naś kamandant, dyk cuć na piaty ksiandza nie nastupała, idući za imi zorka hledziacy za usim i sluchajući koźnaje słowa i koźny prywiet.

Jaśce raz padziakawaüşy za spatkarinie, za prywiet i za akazanuju cesd, ks. Hadleuski raźwitaüşia z usimi i pa abiedzie adwiedaű dzwie blizkija wioski: Syćaniaty i Paniżanie, dzie taksama jaho wielmi horaća witali. Prajezd jahony pa našych wioskach — heta byű adzin tryumf, jaki narod ustroiű swajmu pawadyru.

Pabyüşy na majoűcy, jakuju pad wiećar naša moladź zladziła na cesd darahoha hościa, nad bierahami čaroűnaj Wiallii, ks. Hadleuski na zaűtra, h. zn. u paniadzielak, wyjechaű ad nas, dadajući nam swaim pryjezdam adwahi i wytrywalaűci u našym zmahaűni za naleźnyja nam prawy. Dyk u sled za im pasyľajem klić: Niachaj žywie naś pawadyr! niachaj žywie naś zmahar i mućanik za lepšuju dolu pracouňaha Bielarskaha narodu! I niachaj čaściej da nas pryjaźdžaje!

Blizki.

Z hazet.

Bielarusizacyja prawasłaűnaj carkwy.

„Dziennik Wileński” u № 206 padaje wiestku, sto astatnimi časami pry Prawasłaűnaj Metropolitalnaj Kansystoryi u Wařšawie zarhanizawaűsia metropolitalnaja Rada, u skľad jakoj z Wilenskaha wajawodztwa űwajűli takža Aleksandr Kouű, Radasłaű Astroűski, katoryja byli przyklejany da sprawy „Hramady”, i Čatyřka, katory u apoűnija wybary u Sojm iűou pa linii spadaraűskaj.

Cikawa, čamu u henaj Radzie niamawiedamaha bielarskaha carkouňaha dziejaća senatara Bahdanowića i nia cuwac u hetaj sprawie jaho apinii?

Padajecca da ahulnaha wiedama, sto u Kaűciele św. Mikaűaja u Wilni a 10 h. ranicy adbywajecca na baženstwa dla Bielarusau katalikoű koźnuju niadzielu i űwiata.

Ab haspadarcy.

Nowyja sposaby konserwawaűnia zialonaha poűaru.

Piamiorűy niadaűna u Čechaslawadűynie praf. Dr. J. Just byű wielmi wydattym znaűcom usich pytaűniaű ab karmleűni žywioly. Niźej padaju u skaroűaűni dumki i rady niaboűczyka ab przyhatawaűni poűaru.

Konserwawaűnie poűaru — znaća pieratwareűnie jaho u taki wid, u jakim-by hety poűar byű przyhodnym dzieła űżyćcia na daűzejűy čas. Pawodle hetaha zwyčajnaje suűeűnie paűoűanaj, ci paűataj trawy joűc nia űto inűaje, jak konserwawaűnie. Suűeűnie joűc badaj najpierűym sposabam usiakaha konserwawaűnia, jakoje čaűawiek paznaű i praktykawaű sprakon wiakoű. Istotaj suűeűnia joűc, jak wűedama, adymaűnie nadpatrebnej wohkaűci (wady). Ale časam ludzi paznali, űto nia samym tolki adymaűniem wohkaűci moűa być zialonaja trawa „konserwawana”. Paznali taksama, űto suűeűniem űmat i űmat konserwawanaja trawa traciű na swajej spaűyűnaj wartasći. Akramia taho suűeűnie joűc usiocela zaleźnym ad kaprysaű pahody.

Woű-űa hetyja i űmat inűych jaűce przyűtaű byűli panukarj dumać zdolnym artajom (ziemlarobam) dzieła űukaűnia inűaha, bolű przyhodnaha sposabu spracawaűnia zialona skoűanaj trawy u formu zdolnuju pieratrywac daűzejűy čas. Hetkim nowym sposabam joűc przyhatawaűnie h. zw. *siłaűu*.

űto takoje siłaű (silage)? Woű űa siłaű joűc admiennaj formaj wiadomaha merynawaűnia i bazujecca na zakwaűywaűni ciasna űtaptanaj zialonaj żywuűaj masy (űwieűa skoűanaj trawy.) Sposab przyhatawaűnia siłaűu dahetel jaűce nia űstaleny. Adny hetu reć przyhataűlajuć inakű, inűyja űznoű inakű, a jaűce inűyja taksama jnakű, a űsie razam starajucca dapracawacca da adzinaje mety: da wyrableűnia najbolű spaűyűnaha i smaűnaha kormu dla žywioly, sposabam jak moűna najpraűcieűym, dy z stratami űto najmienűymi.

Najlepűym i najzdarawiejűym kormam dla žywioly, pieradusim dla dojnaj skaciny, joűc biazumoűna dobraja paűa, abo űwieűaje zialonaje karmleűnie u chlawie. Dobra przyhatawany siłaű, pawodle swajej karmawoj przyhodnaűci, stajű zrazu za zialonym karmleűniem. Wyhody-ű siłaűu u paraűnaűni z suűanym poűaram tyja, űto siłaű zajmaje tracinu tolki taho mieűca, jakoje zajmaje napr. siena, dy adpadaje niebiaűpieka paűaru. Karmawaja zdatnaűc siłaűu dla dojnych karou

bolűaja, čymsia taja-ű zdatnaűc suűanaha i najlepűaha nawat siena.

Skazana byűo, űto siłaű bazujecca (asnoűwajecca) na zakwaűywaűni. Waűnym joűc, kab u siłaűawanaj trawie raűwilosia patrebnaűe maloűnaje kwaűeűnie, jakoje zabaraniaűe hűiűci, pleűnieűni u űsim inűym űkodnym procesam. Dzieła hetaha treba wykanac usio, űto maloűnamu kwaűeűni pamahaje. Treba pieradusim siłaűawanuju trawu tak mocna staptac, kab miű jej nie astaűosia aniwodnaje wolnaje űpary (űćeliny) z pawietram. I dalej — treba wiedac, űto najlepű siłaűujucca trawy h. zw. *saűodkija*, majućyja u sabie sapraűdy raspuűűany cukar. Trawy-ű bahatyja na biaűki (űsie raűciny strućkowyya, jak haroch, wika, kaniűsyna, łubin i h. d.) siłaűujucca horű, bo nia majuć z čaho (cukru) wytwarac maloűnaje kwaűeűnie, jakoje tut i űjaűlajecca dziełnikom konserwujucym.

Jak prawodzicca siłaűawaűnie? Pieradusim skaűam, űto siłaűawaűnie prawodzicca najpraűcieűy u zwyčajnych jamach z *nieprapuskny*mi űcienami. Jamy takija kapajucca u hlinie, abo jaűce lepű, — kali jany wymurujucca, dy da taho jűce z siaredziny wytynkujucca cementam. űsia reć tuť u tym, kab jacy űcieny, tak dno jamy byűli *absolutna nieprapuskny*mi.

Lepű ad jamaű bywaje siłaűawaűnie u aduműlowych kamorach (adnej, abo niekalkich sastaűlonych pad rad pad adnej strachoj). Takija kamory stawiacca najűaűcieű taksama murawanyja, z padwoynnymi űcienami (miű űcienami joűc pawietra, jak izolatar). Udaűűki i űűyrki bywajucć takija kamory pa 4.5 — 5.0 m., uwyűki 5.0 m. Paűowa takoj kamory bywaje pad ziamloj, a druhaja paűowa nad ziamloj. Joűc űmat žmiennych formaű tolki űto apisanych kamoraű.

Jaűce dalűym widam joűc h. zw. *amerykanskaűe siło* (zhetul i slowy *siłaű, siłaűawaű* i h. d.). Hetkaje siło pradstaűlaje saboj zwyčajna kruhűuju, najmienű 9 m. wysokuju wieűu, u katoraj i siłaűujecca poűar.

Heta try haűoűnyja widy siłaűawaűnia: jama, kamora, siło. űto z ich najlepűaje? Adkazaű moűna tolki tak, űto *najlepűym joűc toűe, űto dasca dobra prawieűci*.

(d. b.)

Ad. Klimowić.

Koűny sumlenny čytaű uwaűaje za swoj obawiazak akuratna prűsyľac padpisnyja hroűy za hazetu.

Z bielarskaha žyćcia.

Bielarus z biskupskaj űladaű. Wiedamy Bielarus ks. praűat, prafesar dr. F. Abrantowić naznaűy Papieűam na biskupa u Charbin (u Mandűuryju). Ks. Abrantowić űűo wyjechaű na mieűca swajho naznaűeűnia, kudy prybudzie u kancy hetaha mieűiaca. Pierad adjezdaj z Rymu byű pryűiaty na doűhujy aűdyjencyju św. Ajcom. Nowa naznaűanamu biskupu űadajem karysnaj pracy na niwie Boűaj i skareűűaha pawarotu na takoű-ű stanowiűca u swajej Baűkaűűczyńie.

„Bielaruski Sialanska-Rabotnicki Klub” ab spadaru Janku Stankiewiűu. Nadawiaűy pakazaűsia u űwiet ulotka pad zahaűoűkam „Kamunikat Bielarskaha Sialanska-Rabotnickaha Pas. Klubu u sprawie zdradnickaj pracy J. Stankiewiűa, jaho „Haspadarskaha Zwiazu” i „Sialanskaj Partyi”.

U hetym „kamunikacie” adznaűany etapy pierachodaű Janki Stankiewiűa da suűasnaha jaho stanowiűca.

„Kamunikat” klajmiű usiu rabotu Janki Stankiewiűa, — jaho „Haspadarski Zwiaz”, „Sialanskuju Partiju” i inű. U kancy „kamunikatu” — „Bielaruski Sialanska-Rabotnicki Klub” papieraűdžaje, űto koűnaje prűstupleűnie da hrupy „Haspadarskaha Zwiazu”, „Sialanskaj Partyi” i inű. jaho arhanizacyjaű budzie liűyć za zdradu i pradaűu bielarskich sialanska-rabotnickich intaresau i zaklikaje pracouűnyja huűűy stajacć čwiorda na swaim stanowiűűy, nie paddajuűysia demahohi i abmanu.

Naűy „radykaly” niejak przykmiűcili muchu i zrabili z jaje slania. Cikawa, ci űbaűacć jany slania?!

Adwiesili!.. T-wa Bielarskaj űkoly, dziejaűc katoraha zahadam űlady byűa, jak wűedama, spyűiena („zawűeszona”), ciapier iznoű joűc čynnym, bo Centralny űrad T-wa zhadziűsia na peűnyja warunki, wymahanyja ad jaho prű henuju-ű űlady.

Pas. Jaremiű űűo wiarnuűsia. U űenewie adbyűsia Kanhres Narodnych Mienűaűciaű, na katory jezdziű ad Bielarusau pas. Jaremiű. Pas. Jaremiű, paűla zakanűeűnia Kanhresu, hetymi dniami wiarnuűsia u Wilniu.

Z kulturna aűwiűtnaj pracy na wioscy. Hr. Janka űutowiű — student U.S.B. i supracouűnik „Biel. Kr.” — prűjezdaj buduűy u Baranawickim paw. adwiedaű nikatoryja wioski i mieűteűki z metaű paznaűnia žyćcia i patreb našaha Bielarusu. Pry hetaj nahodziű 26 VIII s. h. buduűy u m. Madűwierdźiach mieű odűyt na temu: „Bielaruskaja kulturna aűwiűtnaja prűa na wioscy i jaje metody”. Hety samy odűyt mieű hram. J. űu-

űladysłaű Kazlouűczyk.

Ab fizyűnym wychawaűni u Bielarusau.

(Hladzi „Biel. Krynicu” Nr. 42)

Hulni i ihry űkoűnyja.

Hetaja hrupa hulniaű i ihraű karysna arhanizmu, jak naahű skoki, jakija joűc űsiestarouűniaj himnastykaj.

Padčas skokaű biaruć udziűl muskuűy noh, plaűoű, űyi, žywata i űsie sustawy. Apraűa hetaha tut himnastykujucca nerwy, wyrablajecca adwaha, łouűkaűc i peűnaűc samoha siabie. Da hetaha dochodziű praktyűnaja karyűc u žyćci čaűawieka, lohka patraűiűűaha pieraskakiwaű pieraűűody, u postaci platoű i h. p., i wyrableűnie u maralna-wychawaűűym i hramadűkim kirunku, jak naahű u koűnaj tawaryskaj hulni.

20 *Łyki*. Dwuch hulajuűych sadziacca na ziamlu tak, kab padeűwami noh upiracca adzin da druhoha. Reűta hulaűnikaű pawinny pierachodziű praz ich nohi. Siadziacyja ich pytaű: „kudy idzieű?” — „U łyki!” — „Nu idzi!” Kali űsie pieroűduć u łyki, tady paűynajuć pieradzyhiwac (pieraskakiwac) nazad, praz nohi siadziacyű („iduć z łykaű”). Siadziacyja, nie mianiaűyűy poűy, pawinny ich ławieć. Čym wyűej i adwaűniej hulajuűy skaűa, tym joűc trudniej jaho zlawieć. Kali chto z skaűűych budzie zloűlony, dyk sadziacca na mieűca zlawiűűaha i paűynaje ławieć takim samym sposabam druhich. U niekataryűch miasczech heta hulnia nazywajecca „Sol”. Tady hulajuűyja pierachodziű praz nohi siadziacyűch i plaűujű choram: „Idzie bajduk

biaz soli, biaz soli!” — aű pakul űsie nie pieroűduć. Tady raűbiahajuűysia koűny z hulajuűych biazűyć nazad i pieraskakiwajucć praz nohi siadziacyűch i kryűcy: „Idzie bajduk z solu!” Reűta hulni adbywajecca taksama, jak wyűej apisana.

21. *Pieraskoűki*. Hulajuűyja zdymajucć űapki i kľaduć ich adna na druhuju u stoűbik. Paűla, u toj čarzie, u jakoj byűli paloűany űapki, paűynajuć skakać praz stoűbik, tak, kab nie čapić nahami űapak. Kali chto zaűeűiű űapku nahami, dyk taho honiać praz űych. Dzieła hetaha stanowiacca űsie adzin za druhim, razstaűlajuűy u bok nohi, a zaűapiűűy skaűűy űapku pawinien prapaűűci miű ichnimi nahami. Kali jon paűzie, bjuć jaho űapkami, abo čym inűym nia čwiordym.

22. *Čakierda*. Kwoűyja adzinki da hetaj hulni nie dapuskajucca. Hulnia paűynajecca ad liűeűnia, abo mieraűnia na palcy. Kamu paűla liűeűnia, abo mieraűnia prűpadzie, toj idzie da űciany „zaűakierdu” i stanawicca pry űcianie — na poűsahnutaj. Adzin z hulajuűych skaűa jamu na pleűy i kali nia űskoűyűc, abo zwalicca, dyk stanawicca kala jaho, taksama u paűsahnutaű pozie. Druhija skaűűc űűo na ich abodwuch.

Nia űskoűyűűyja, abo zwaliűűyjasia daűűajucca da čakierdy, robiacy hetym samym jaje űto-raz daűzejűaj. Kali skoki buduć wykanany űsimi hulajuűymy, tady čakierda wiazie tych, jakija patrapili na jaje űskoűyűc. Kali ad ciaűaru čakierda pawalicca, tady hulajuűyja walacca na űpaűűuju i kryűacć: „Mala kuűa — nie wialika, mala kuűa — nie wialika”, aű pakul upaűűaja čakierda aswabodziűca i űstanie, tady hulnia paűynajecca ad paűatku.

23. *Pierachod praz raku*. Hulajuűyja dziűlacca na dűwie roűnyja partyi. Paűla kreűlacć na ziamli dűwie raűnaleűnyja linii, kala 2—3 arűyn adna ad

druhoj, zaleűna ad taho, jak skaűűc hulajuűyja. Pľoűűa pamiű linijami nazywajecca „rakoj”, bierahi katoraj wyabraűajucca hetymi-ű linijami. Koűny z hulajuűych raűbiahajuűysia skaűa praz raku. Chto skaűűy stupiű nahoj u raku, liűycca „űtapiűűysia” i wychodziű z partyi. Katoraja partyja maje bolű utapiűűychsia, taja liűycca prajhraűűaj.

Hulni i ihry kidanyja.

Jany wyjaűlajucca u kidaűni da mety kamieűniaű, abo inűych reűaű. Jak naahű u sporcie, tak i tut, — kidaűni joűc dobray himnastykaj siűy i łouűkaűci ruk, noh, tuűawa i woűnaj arjentacyi. Apraűa hetaha dajuć karyűc u praktyűnym žyćci, bo wyrablajucć łouűkaűc u abaronie samoha siabie i jak naahű tawaryskija ihry — joűc dobrym srodkam maralna-ha i hramadűkaha wychawaűnia.

24. *Tranpyű*. Hulajuűych dwoje z paűkami. Koűny z ich čarodna kidaje swaju paűku, tak, kab jana adnym kancom upiraűsia u ziamlu, i u hetym časie adskakiwaűa jnoűoű, apiraűűysia ad ziamlu druhim kancom (kuűyrkaűsia). U toj čas, kali adzin kidaje hetkim sposabam swaju paűku, drugi pawinien padbiű jaje swajej paűkaj, heta znaűyć tak kinuć swaju paűku, kab jana űderyűa u paűku pierű kidajuűaha — u mament, kali paűka pierűaha budzie apiracca adnym kancom ab ziamiu. Kali jamu heta űdasca, dyk tady jon űűo kidaje paűku, a kumpan padbiűwaje jaje. U adwarotnym wypadku kidaje tojsamy datul, pakul drugi nie padabűe jaho paűki.

(D. b.)

towić 28/VIII s. h. u w. Padbaročky, 7—8 klm. ad Miadźwiedzič, i 31/VIII u w. Hajnynie, Miadźwiedzič kaj hminy.

Usie odčyty adbylisia z wialikaj udačaj. Šmat było na kożnym prysutnych. Zaŭważajecca wialikaje zacikaŭleńnie rodnaj sprawaj na biełaruskaj wioscy.

Hr. J. Šutowiču wielmi pamahli ŭ pracy, wyrablajučy dazwoły i pawiedamlajučy tamašniaje hramadźianstwa ab odčytach, nikatoryja siabry Miadźwiedzičkaha i Hajninskaha Hurtkoŭ Biel. Instytutu Hasp. i Kultury. Za heta im ščyrja padziaka i pachwała.

28.VIII.—pašla odčytu ŭ w. Padbaročky adbylosia amatorskaje pradstaŭleńnie. Arhanizawali pradstaŭleńnie i hrali na scenie amatory-artysty — siabry i siabryńki Miadźwiedzičkaha Hurtki Instytutu. Z wialikaj udačaj prašla kamedyja „Lekary i leki“. Pašla pradstaŭleńnia adbylisia biełaruskija deklamacyi wieršaŭ i pieśni.

Čeść maladym biełaruskim pracauńnikom!

Pašla adwiedzinaŭ pakazanych miascoŭ, hr. J. Šutowič adwiedaŭ i m. Lachawičy. Nie ŭdałosia tut zarhanizawać odčytu, bo z pryčyny tydnia „Loppu“ Baranawickaje starostwa nie zachaciela musieć dać na jaho dazwołu. Adnak adwiedziny hr. J. Šutowičam Lachawičaŭ byli karysny. Pznaŭ jon tam miascowija pracadzolnija biełaruskija siły i ahułam stan biełaruskaje ŭświadaści, i ŭsio-ż možna z pryjemnaściu śćwierdzić, što biełaruskaje žyćcio pulsujе tam dawoli dobra. Patreba adnak tolki, jak ŭsiudy, dać fachowaje i ŭmieŭaje kiraŭnictwa, a praca bieł. pojdzie šparka.

— Z Budslawa, pawietu Wialejskaha, pawiedamlajuć:

12 žniŭnia s. h. adbylasia tut pad kiraŭnictwam biełaruskaj maturystki — Ireny Budźko — biełaruskaja spektakl-wiečaryna. Stawili na scenie: „Čort i Baba“, „Mikitaŭ łapać“. Abiedźwie štuki ŭdałosia adyhrać susim dobra. Na wiečarynie było kala 400 asob. Z pryjezdnych byŭ paśol Karuza. Kasa wyruciła za biletu 188 złotyč, jakija pašli na patreby miascowych ustanou. Na wiečarynie ihrała trubnaja muzyka pažarnaj družyny.

Pašla hetaj udačaj wiečaryny zaachwocilisia amatory-artysty zrabieć druhowu wiečarynu.

Pažadana, kab Budslauškaja moładź zarhanizawała Hurtki Biel. Inst. Hasp. i Kultury.

— Teatralnaja hrupa Hurtki Biel. Inst. Hasp. i Kult. u w. Šutawičach, Ašmianskaha paw., dnia 19/VIII s. h. adzila spektakl-wiečarynu ŭ w. Sućkawie, hm. Smarhonskaj. I hrali „Ptušku ščaćcia“ i „Żbiantezany Saŭka“.

Henaja-ż Teatralnaja hrupa dnia 26 žniŭnia s. h. adzila ŭ w. Šutawičach spektakl-wiečarynu. Była pastaŭlena drama „Dziadźka Jakub“ i byli pradeklamawany wieršy našych paetaŭ. Urešcie Teatralnaja hrupa Šutauškaha Hurtki Instytutu 2 wieraśnia adzila biełaruskij spektakl-wiečarynu ŭ m. Smarhoniach. I hrali „Paŭlinku“ i „Zaručyny Paŭlinki“. Publik, jak zaŭsiody i ŭsiudy, było wielmi mnoha. Na ŭwahu zasluhoŭwaje prysutnaść na apošnim pradstaŭleńni ŭ wialikim liku polskaha aficerstwa.

Z usich wiečarynaŭ čysty dachod pajšoŭ na mety Instytutu — na budo-
wu Narodnaha Domu ŭ w. Šutawičach.

Biełarusy ŭ Čechasławačynie.

Skončyli wyšejšyja školy. U hetym hodzie skončyla ŭkrański Pedahahičny Instytut u Prazie Bielaruska hr. Sazanowič-Orsa, jakaja ŭ hetych dniach wyjechała z Prahi ŭ Zachodniuju Bielarus. Hramadźianka Sazanowič-Orsa, praz cely čas swaich studyjaŭ u Prazie, pracawała ŭ Hurcie Bielaruskich Studentaŭ, jaki byŭ sekcyjaj Sajuzu Studentak Ukrainak. Treba spadziewacca, što na Bačkaŭščynie hr-a Saz.-Orsa nia kinie swajej arhanizacyjnaj pracy siarod našaha žanocaha światu, jaki ŭžo daŭna čakaje enerhičnaja i zdolnaja arhanizacyjnaje ruki. Scena biełaruskaja ŭ krai ŭ asobie hraki Saz.-Orsa zdabudzie wybitnuju siłu.

U minulułym miesiacy skončyŭ paditechniku ŭ Brnie (Marawa) Bielarus

Z studenskaha žyćcia.

Biełaruskaje studenstwa (ABSA) na mižnarodnych žjezdach. Na adbyŭšysia X-ci hadowym Kanhresie Mižnarodnaja Studenskaja Konfederacyja (CIE) ŭ Paryży ad 11 da 24 žniŭnia h. h. Abjednańnie Bielaruskich Studenskich Arhanizacyj (ABSA) mieła swajho nadzwyczajnaha delehata inżyniera Kažeŭnikawa.

Na hadawy Kanhres Pacyfistyčnaja moładzi ŭ Eerde (Holandyja, 17—26.8) ABSA, budučy taksama zaprošanym, z-za niedachopu srodkaŭ, delehata pasłać nie zmahło. Pasłała zatoje prywiet z memoryjałam, u jakim wykazała swajo stanowišča da pytańnia ab pacyfikacyi światu.

Z Niezależnaja Litwy.

Nowyja hrošy. U chutkim časie majuć wyjści nowyja 50 litowyja banknoty, jakija majuć być mienšyja za ciapierašnia. i na jakich ma być narysawany z adnaho boku Basanowič, a z druhoha — Wilenskaja katedra i zamkowijska hara ŭ Wilni.

Litoŭska-niamieckaje kulturnaje tawarystwa. U kancy minulaŭ miesiaca ŭ Koŭnie zasnowana Litoŭska-Niamieckaje Kulturnaje Tawarystwa, statut jakoha ŭžo začwierdžany.

Z Polšcy.

U Polšcy ciapię palityki i publi-
sty, jak kažuć, majuć wialikaje pole da wykazywańnia swaich pohladaŭ i dumak ab uparadkawańni dziaŭ. Adzin aficer Heneralnaha Štabu major Stažynski napisaŭ brašuru, u jakoj daradžaje utwaryć u Polšcy šeść prawincyjaŭ — z stalicami ŭ Wařawie, Wilni, Lublinie, Lwowie, Pzani, Krakowie, a „Kurjer Wilenski“ padchapiŭ šy hetuju dumku rać, kab u henych prawincyjach utwaryć — miascowija sojmy. Pawodle rad „Kurjera Wilenskaha“ u Wilenskuju prawincyju ŭwachodzili-b wajawodztwy: wilenska-
je, nawahradzkaje, časć paleškaha i biełastockaha — i hetaja wajawodztwy mieli-b swaju reprezentacyju — prawincyjanalny sojm — u stolicy Wilni.

Polska-niamieckija handlowyja pierahawory. U Wařawie raspačali-
sia dnia 10.IX siol. h. polska-niamieckija handlowyja pierahawory.

Kapalnia zawiarnuła. U kapalni wuhla Kleofaskala Katowic zdaruŭsia niaščasny wypadak: zawiarnuła ŭ kapalni nara i zasypała 5 čalawiek robotnikaŭ harniakoŭ.

Z zahranicy.

Prociŭwajenny dahawor Kelloga, jak pawiedamlaje zahrańičnaja presa, usio jšče padpisywajuć dziaŭ Eŭropy i inšych časćej światu.

Z hetaj ŭsiaświatnaja prychiłaści da protiŭwajennaha zakonu Kelloga widać, što ŭwieś świat wajny baicca i jaje nia choča. Ale hetaha jšče mała, treba jaje jašče wyścierahacca. Kab wyścierahčysia wajny, treba zalačyć ŭsie tyja balački, jakija mohuć jaje wyklikać. A hetych balačak u Eŭropie pašla suświatnaja wajny tak mnoha narasoło, što kali Eŭropa ŭ adpawiednym časie i naležna ich nie paćnie lačyć, to jany mohuć zarazić ŭwieś eŭropejski arhanizm i sapchnie eŭropejskija narody ŭ haračku piakielnaj wajny.

Woś što pamiž inšym u hetaj sprawie skazaŭ wydatny palityk i dziaŭaŭny muž Zl. Št. Ameryki, delehat na ŭsiesajuzny Kanhres Fred Britn, wiadamy twarec amerykanskaha flotu, — pradstaŭnikom eŭropejskaj presy:

„Niama nijakaha sumliwu, što zdorawa dumajučy čalawiek nia wieryć u inšyja mahčymaści wajny, jak tolki aba-

Arkadž Mičko — z dyplomam inżyniera chimii. Časowa inž. A. Mičko zatrymaŭsia ŭ biełaruskaj kolonii ŭ Prazie, skul chutka wierniecca ŭ Zachodniuju Bielarus.

ronnaj. Dziela hetaha tak zwanyja „sto procentowyja pacyfisty“ (miraluby) zakidajuć nam, što kali my dumajem pra abaronu, to hetym samym musim mieć na ŭwazie swajho praciŭnika, a hetu dźwiuch-staronny nastroj, jaki zrodžywjecca na hetym brun-
cie, jość ŭžo samo saboj niebiašpiekaj wajny.“ — „Ja nia wyklučaju mahčymaści absalutnaha supakoju ŭ budučynie, ale sučasnymi dahaworami nia зробlena jšče ničoha konkret-
naha ŭ hetym napramku. Nia było jšče i nia budzie takoha wypadku, kab jaki-niebudz narod prydzieržywaŭsia dahaworu tady, kali ŭwachodzic u ihru jaho žyćciowy interes. Siudy treba zaličyć tak-ža zakon Kelloga, jaki trywalaŭ supakoju nijakim sposabam zapeŭnić nia moža. Hałoŭna Eŭropa jość jašče daleka ad sapraŭdnaha supakoju. Ja jość hlyboka pierakanany, što ŭ Eŭropie nia moža być i mowy ab jak niebudź pryrodnym i peŭnym supakoju datul, pakul nia buduć zalečany balački wersalskaha dahaworu i pakul nia buduć wypraŭ-
leny adpawiedna niesprawiadliwyja hrancy.“

Wykazanyja ŭ hetych slowach pahłady amerykanskaha palityka, jak widać, susim stušnyja i čwierozija.

Liha Narodaŭ. U Ženewie ad dnia 3 wieraśnia siol. h. pačalisia pasiedžańni IX sesii Lihi Narodaŭ. Z usich spraŭ, jakija znachodziacca na paradku dnia sučasnej sesii Lihi Narodaŭ, najbołš zwaročwaje ŭwahu sprawa polska-litoŭskaha sporu. U hetaj sprawie polski minister zamiežnych spraŭ Zaleski ŭ swajej pramowie dakazywaŭ, što z skarhaj ab niazhodzie Polšcy z Litwoj u Lihu Narodaŭ wystupiła nia Polšča, a Litwa, i što Polšča dadasoŭwajučysia da rezalucyi Rady Lihi Narodaŭ, z śniežnia miesiaca minulaŭa hođu, prystupiła da pierahaworaŭ z Litwoj, katoryja končylisia ničym, — ab čym pawiedamiła Sekretarjat Lihi Narodaŭ.

Litoŭski premier Waldemaras u swajej bołš troch-hadzinnej pramowie wyświatlił pierad Lihaj Narodaŭ pryčyny polska-litoŭskaha sporu i što ciapierašniaja taktyka Polšcy jość skirawanaj da toho, kab pierasiačyć ŭsie darohi Litwie — da zaŭładańnia Wilniaj. Premier Waldemaras skazaŭ, što Liha Narodaŭ nie pawinna wyrašać polska-litoŭskaha sporu, bo čatiry francuski-
ja praŭniki na ankietu Waldemarasa adkazali, što Litwa moža nia pryznawać pastanowy Rady Ambasadoraŭ ab hrancach Polšcy. Premier Waldemaras u kancy skazaŭ, što nia možna wymahać chutkaha i dobraha parazumieńnia miž Polščaj i Litwoj, — pierahawory miž Polščaj i Litwoj buduć prawodzicca wielmi pawoli.

Pastanowy Lihi Narodaŭ u sprawie polska-litoŭskaha sporu pakul-što jašče niama. Niamieckaje ahientwa padaje takuju wiestku, byccam Waldemaras nia maie namieru žwiartacca da Ahulnaja Zborniki Lihi Narodaŭ z prošaj ab wyrašeńnie polska-litoŭskaha sporu, bo dla razhladu sporu — patrebnaja zhoda abiedźwiuch spornych staron. A dziela toho, što jak Polšča tak i Litwa padpisali dahawor protiŭwajennaha zakonu Kelloga, wyklučajučy ŭ sporkach wajny, dyk zmusić Litwu addać na sud Lihi Narodaŭ swoj spor z Polščaj, zdajecca, nia možna.

U sobotu 8.IX siol. h. dakładčyk p. Blockland, dajučy sprawadzač ab sučasnym stanie polska-litoŭskich pierahaworaŭ, zaprapanawaŭ abiedźwium staronom, kab pa mahčymaści jak najchutčej raspačali pierarwanyja pierahawory i dawiali ich da kanca, padkrešliwajučy, što kali-b pierahawory nie dawiali da pažadanych wynikaŭ, to treba wyznačyć ekspertaŭ (adumysłowych znaŭcaŭ) i wyjaśnić ŭsie tyja trudnaści, jakija pieraskadžajuć abiedźwium dziaŭaŭcam dajści da parazumieńnia.

Waldemaras i Zaleski pryniali sprawadzaču i prapacyju. Takim čynam sprawa polska-litoŭskaha sporu astajecca pa-staromu i zdajecca paćniecca jžnoŭ ad pierahaworaŭ u Kenigsbergu, jakija majucca raspačacca 3 listapada siol. h. A jak wyrašacca hetu spor akančalna — pakaža budučynia.

Piśmo ŭ Redakcyju.

Pawažany Hr. Redaktar!

Nie admoŭcie źmiaścić u Wašaj hazecie maich sloŭ padziaki, jakuju składaju ŭsim tym, chto wyrażaŭ mnie spahad u časie adsieđki ŭ Makatoŭskim wastrozie i radaść i prywitańni pašla wychadu z jaho.

Razam z hetym chacieŭby padziakawać tym, chto prychodziŭ mnie z maralnaj, materyjalnaj pomačaj u toj trudny dla mianie čas, — pieradusim biełaruskim pašlam i ksiandzam-kaleham, asabliwa-ż ks. Adamu Stankiewiču, katory praz uwieś čas majho prabywańnia ŭ turmie pomniŭ i kłapaciŭsia ab maich potrebach i byŭ dla mianie wialikaj paddzieržkaj u trudnych chwilach.

Ks. Winc. Hadleŭski.
Wilnia. 7. IX. 1928 h.

Praŭnyja parady.

A. Kruku.

Wy pišacie, što ŭ Wašaj sprawie ŭ sudzie žjawiŭsia sfałšawany dakumant, katoraha Wy nie padpisywali. Hetu dakumant Wam treba ŭ sudzie apratestawać, padajučy fakt fałšu, a kali jašče razhlad sprawy ŭ sudzie nia skora budzie, to zajawicie ab hetym fałšwym dakumancie Praturoru Wilenskaha Akružnaha Suda. Da Praturora napišycie ab hetym padanie, wyjaśniajučy ŭsiu sprawu i padajcie numar sprawy, u jakoj znachodziacca hetu fałšwy dakumant.

M. Durejku.

Wašu sprawu amnestyja abyjmaje i jana budzie skasawana.

Usiačyna.

— Dziki čalawiek. Padčas nia-
daŭna adbywajučychsia wajskowych čwičeńniaŭ u Baranawickim pawiećie, žaŭniery znajšli pamiž wioskami Bierazouka i Tartakami dzikaha čalawieka, jaki byŭ biez adzieży i parošy čornymi wałasami. Lasny čalawiek mieŭ pa pojas ruđu baradu i doŭhija pazury na rukach i nahach. Wa-
łasny na haławie takija doŭhija, što zakrywali susim twar i wočy. Kali da jaho padyjšli, jon spaŭ, a kali abudziŭsia i ŭbačyŭ ludziej, — zawyŭ dzikim hołasam i ŭciok. Adnosnyja ŭłady ma być wydali zahad zlawić hetaha čalawieka.

— Bałšawickija ŭłady G. P. U. wyhnali ŭ Sibir 250 zakonnikau i zakonnic z 14 kłašaraŭ.

— Juhasławianskaja časopiś „Політика“ padaie wiestku z Tiranu, što naznačeńnie karala ŭ Albanii było zlučana z asabliwaj ceremonijaj. Adnaho dnia pabudawali 9, a na druhi 7 nowych wieśalnich, na jakich pawiesili praciŭnikaŭ albanskaj manarchii.

Hazety padajuć, što narod wybi-
raŭ karala pad naciskam žandarmeryi, i što asabliwa ciažka ciapię budzie chryščyjskamu žycharstwu Albanii.

Z Wilni.

45-hadowy jubilej litoŭskaha paeta. 12.VIII siol. h. spoŭniłasia 45 hadoŭ literaturnaj dziejności litoŭskaha paeta Ksaweraha Sakaloŭskaha (Vanagelis). Hetu paet žjaŭlajecca adnym z najstarejšych litoŭskich adradžencau, jaki jašče supracieŭničaŭ z Basanowičam. Ciapię Vanagelis žywie ŭ Wařawie, dzie žjaŭlajecca haławoj litoŭskaj kalonii. Z pryčyny hetaha jubileju Redakcyja naša žadaie jamu ilgiausiu metu sveikatos (na doŭhija hady zdaroŭja).

Los Litoŭskaj Wučycielskaj Seminarji. Litoŭskamu školnamu T-wu „Rytas“ ŭłady nie dali dazwołu na wučycielskuju seminariju. Dazwoł hetu atrymała druhoje litoŭskaje T-wa „Kultura“, adnak hrošy ŭrad na hetu seminariju dać admowiŭ. Takim čynam los litoŭskaj wučycielskaj seminarji ŭ hetym hodzie nia peŭny.

Abawiazkam kožnaha sumlennaha čytača „Bieł. Krynicy“ jość ŭwažna čytać samomu i druhich zaachwočy-
woś da čytańnia swajho rodnaju hazetu

DA NAS PIŠUĆ.

KLERYKAŮ ODČYT.

Gierwiaty Wil-Trockaha paw. U našaj parachwii ūsialakimi sposobami palanizujuć. Z pačatku 1928 hodu założyli „Koła Młodzieży Polskiej”, na jakoje pakładau siły ks. Ramejka z swajej supracouńcaj p. Damejkawaj.

Kali ks. R. wyjechał z Gierwiat, p. Damejkawaj nie chapila ani siła, ani zdolności, kab utrymać „koła”.

Dyk da pomaćy ū swajej pracy hetaja-ż pani przywiała na čas wakacyjny niejakaha kleryka, katory praz usio leta palanizawał našu młodzież.

Naša młodzież najlepš lubi hulni, dyk hety kleryk najmał každuju nia dzielu muzykanta, i takim sposobam iznoŭ wiaruŭ „koła” na „swajo miejsca.”

15.VIII jon chodziały kala kaścioła nahawarywał ludziej, kab zbirałisia pa nabaženstwie da szkoły, kažućy, što budzie odčyt—„cud-nad Wisłaj”. Kali pryšoŭ jon i ūbaćyŭ, što ū škole siadzić z dziesiać bab, tady skazaŭ: „Taka wielka rocznica a tu tylko gromadka ludzi,” — i paprasiaŭ, kab wyjšli na wulicu, dumajućy što pa dorożie nabiarecca bolejš, ale nichto i nia pryjšoŭ.

Nu j začaŭ swoj odčyt! Ab značeńni hetaje hadaŭšćyny mała i ūspaminaŭ, ale adrazu nawaliŭsia na Ličwinou i Bielarusaŭ, kažućy, što ich saŭsim u Wilenšćynie nima, a kali jak Ličwin jość — dyk heta kowienski. Potym skazaŭ, što ū Litwie praśledujuć mocna katalikoŭ, — tam padatki wialikijsza, usia Litwa maje tolki 16 parawozaŭ, a ū Wilni bolš 100!!! Kancajućy skazaŭ, što Wilnia z pradwieku była polskaj (?) i budziel!

Dyk woś, ab jakich „cudach” hawaryŭ heny palanizatar kleryk, budućy duchoŭny pastyr!

KALA PRACY HURTKA, BIEŁ. INST. HASP. i KULTURY.

Ikażn. Brasłaŭskaha paw. Nia budu padrabiazna apisywać usio toje, što zrabiŭ Hurtok Instytutu ū m-ku Ikażni na niwie kulturna-aświetań, bo heta zajmieć šmat času j papiery, a skažu koratka: Hurtok Instyt. u nas zrabiŭ šmat. Biblioteka - čytalnia siei swaje darahija siamieńni za kolki dziesiatkaŭ wiorst; čytajuć Bielarusy swaje rodnyja kniżki, a pačytać u nas jość što. Biblioteka-čytalnia dziakujućy achwiarnaści siabroŭ uradu Hurtka i pasobnych hramadzian, ličyć swaje kniżki na soŭni, dy j z kożnym časam jana raście, treba spadziawacca, što biblioteka-čytalnia ū m-ku Ikażni ū chutkim časie budzie ličyć swaje kniżki na tysiaćy.

Urad Hurtka zdaleŭ sarhanizawać niekalki bieł. przedstaŭleńniaŭ, hdzie pobać z pjesami, deklamacyjami, piyalisia rodnyja pieśni.

Kożnaja pieśnia adwajawała pieršaje miejsca paza przedstaŭleńniem, bo paza wiečarynami, ci ū poli, ci kala chaty sieuŭ na przybzie, chłopcy j dziaŭčaty piajuć swaju rodnuju pieśniu... Serca rwiecca z hrudziej, słozyradaści blišćać na pawiekach, choćacca skakać, kryćać ad radaści na ūsiu moc: Żywie Belaruś i nikoli nia zhinie!

Siabry B.Ch.D. ū m-ku Ikażni majucca zasnaŭać hurtok B.Ch.D. Dyk u dobry čas, za pracul!

Braty Bielarusy! Arhanizujmosia! Zakładajma Hurtki Biel. Inst. Hasp. i Kult. a takža zapisywajmosia ū siabry B.Ch. D.!

Siabra.

PAŁKOŮNIK PALITYKUJE.

w. Šutawičy. Ašmianskaha paw. U našaj wioscy nie ad 26.VIII siol. h. kipi bielaruskaje kulturnaje žyćcio. Widać tolki ab hetym p. pałkoŭnik Bacianski dawiedaŭsia musieć być ciapier i jamu heta wielmi nie da ūspadoby.

26.VIII siol. h. Šutaŭski Hurtok Biel. Inst. Hasp. i Kultury ładziŭ spektakl-wiečarynu. Pastaŭlena była drama „Dziadźka Jakub” Alachnowiça. U hetym-ža časie adbywalisia ū na-

šych wakolicach maneŭry. Ab bielaruskaj wiečarynie dawiedaŭsia pałkoŭnik Bacianski i jaho, jak widać, prajaŭ bielaruskaha kulturnaha žyćcia wielmi ździwiŭ i nia wielmi prypaŭ da ūspadoby. 27.VIII, heta jość na zaŭtra, źjawiŭsia pałkoŭnik Bacianski ū w. Šutawičy i wystraiŭšy wojska, a pierad im pastawiŭšy wiedamaha tamašniemu žycharstwu z ciomnych i chamskich awanturaŭ Adolfa, — jak przykład i uзор dobraha polskaha „patryoty”, — hawaryŭ, kab ludzi išli ū jaho ślady i pastupali, jak jon. Treba wiedać, što heny Adolf byŭ užo sudžany za awanturu, jakuju zrabiŭ u minuluŭ hodie na bielaruskaj wiečarynie — i byŭ adpawiedna pakarany. Ahu!am jon sławicca jak čalawiek ciomny, z nachilaŭ razbojnickimi i awanturnickimi. Dyk dziwa, čamu pałkoŭnik jaho tak pachwalaŭ i ūziaŭ za użor dobraha „patryoty”? — Musieć dzieła taho, što niazar jon pieraska-dzaŭ u bielaruskaj kulturnaj pracy?!

Dalej hawaryŭ pałkoŭnik, što Bielarusaŭ nima, a kali hdzie i jość — to heta bałšawiki!!!

Šutaŭskija žychary, jak z pramowy pałkoŭnika, tak z jaho pastupkaŭ adnosna Bielarusaŭ — pierakanalisia ab jaho „kulturnaści”!

Šutaŭski.

BIELARUSKAJA, CI POLSKAJA?..

w. Lawonawičy. Niaświśkaha paw. U našaj wioscy ad 1924 hodu istnuje polskaja szkoła. A dzieła taho, što ūsie sialanie naŭsja ličać siabie Bielarusa-mi, ad 1925 hodu pačatlasia baračba za zdabyćcio rodnaŭ bielaruskaje školy. Štohodna naŭsja sialante składajuć da pawiatowaha školnaha inspektara ū m. Nieświży deklaracyja na rodnuju szkołu, wykonwajućy ūsio, što ū danym wypadku zahadaje inspektor. Lik dziaćiej zusim adpawiedny, dyk u lepšych warunkach szkoła bielaruskaja musila-b ureścić adčynicca, ale i dahetul... zastajucca tolki... dama-hańni!

Sialanie wybrali paŭnamocnika hram. Adama Šynhiela, jakomu daru-čyli ad imia ūsie hramadzian rabić zachady pierad školnymi ūladami ab adčynieńni ū našaj wioscy bielaruskaj szkoły. Usio išło, jak nia tre’ lepš. Iznoŭ byli napisanyja deklaracyi, jakija paŭnamocnik Adam Šynhiel zdaŭ u liku 35 štuk u Nieświśkim školnym inspektoracie. Na hetyja 35 deklaracyjaŭ jość pakwitawańnie z podpisami A. Šynhiela i sekretara Inspektaratu. Nawat chadzili čutki, što nibyta školny Inspektor, bačućy ūporystaje damahańnie Lawonawičaŭ, abiacaŭ ad wosieni 1928—29 školn. hodu zamianić nam szkołu polskuju na bielaruskaju. Usie sialanie, a asabliwa wučni-dzieťki, jakim zbrydziła prymusowaje kalečańnie matčynaje mowy ū polskaj škole, wielmi ciešylisia z hetaje wiestki. Ale raptam prysłali wučycielku Polkuł Pa-kaŭskim časie hetuju wučycielku zabrali, a prysłali nowuju, taksama Polku.

Ciapier A. Šynhiel, prosić kab jamu addali pakwitawańnie, jakoje jon, jak paŭnamocnik, atrymaŭ pry zdaćy 35 deklaracyjaŭ na bielar. szkołu, i jakoje na ščasćie znachodzicca ū rukach šćyrych ludzioŭ-Bielarusaŭ, bo Šynhiel zdajecca „wilnuŭ chwastom”.

Bačućy krydu, jakaja dziećca našym sialanam, a nia mohućy sam prysła da ich z nijakaju pomaćcu, apyraćci dobraŭe rady, adważyŭsia ja źwiarnucca da Bielaruskaha Pasolskaha Klubu i da bielaruskaha Inst. H. i K. z haračaj prośbaŭ ab abaronie pakrydžanych praz ludziej złoŭ woli Bratoŭ-sialan i razhledzieŭšy sprawu na-šu, pakirawać na dobry ślach. Sialanam, jakija praz hetulki čas adważna zma-halisia za rodnuju szkołu, nia hledzia-čy na rożnyja pieraskody, — kab niejki Šynhiel pakazaŭby dula?.. — Heta bylo-b i śmieśna i hreśna!

Baračbit.

JAK ZLIKWIDAWAŬSIA STRAJK?

Warapajewa, Pastaŭskaha paw. U nas jość tartak, kupca Zingiera Lu-dziej pracuje ū im kala 100 asob, najbolejš žančyny i młodzież, stałych

mużčyn mała. Płata saŭsim malaŭja. Rabotniki zachacieli padwyški płaty, i 28 čerwienia siol. h. paprasili ū kupca dabaŭki 25 proc. Kupiec dabaŭki nia daŭ. Rabotniki 2 lipnia abjawili strajk, i pasłali telehramu Inspektaru Pracy (65 Abwodu, Wilnia), kab jon pryjechaŭ urehulawać hetuju sprawu. Inspektor adnak niatolki što nia pry-jechaŭ, ale nawat nijakaha adkazunia daŭ. Tolki palicyja što-dzień nas ad-wiedywała, chocia my nijakich niepa-radkaŭ nie rabili. Ale jana nad nami „apiakawałasiala” — i zlikwidawała naš strajk 4 lipnia siol. h. Naŭsji robotniki bajaźliwyja, dyk i pajšli pracawać za tuju samuju płatu.

Rabotnik.

Ad Red.: Wyšej apisanuju sprawu Redakcyja pryniała da wiedama i naŭsja pasły, jakija ūwachodzjać u skład Red., — pastarajucca zahlanuć u henuju sprawu bliżej.

PRABUDŽAJUCCA.

w. Piatrowičy. Hałšanskaj hm. Naša wioska pačala užo prabudžacca da žyćcia. 12.VIII siol. h. młodzież ładziła spektakl-wiečarynu. Młodzież naŭsja zaprasila da siabie byŭšaŭ na wakacyjach u susiedniz radzimaj wioscy paważanaha ks. A. Stankiewi-ča, katory pierad spektaklam pračytaŭ lekcyju na temu: „Adradžeńnie Bielarusi”. Pašla lekcyja młodziej adhyrała dźwie pjeski: „Pasłaniec” i „Wybary Staršyni”. U ihry sceničnych tworaŭ prymjali udzieli: Ul. Barysewič, Marja Kurałowičynka, M. Piatroŭski, A. Ra-koŭski, F. Ždaniuk, Fr. Rakouški, Br. Karałowičynka, J. Kłocka, Br. Kapčyn-skaja, St. Daniłowič, Br. Daniłowič i M. Piatroŭski.

Roli swaje artysty-amatary wyka-nali dosyć dobra. Prysutnyja hladziel-niki wyjšli wielmi zadawolnieni.

Čeść Tabie młodziej za kulturnuju pracul Daj Boża Wam achwoty i siły ū pracy na dalej.

Stary Jakub.

KRYWAWAJE WIASIELLE.

w. Wiśniouka. Kreŭskaj hm. U našaj wioscy 6.VIII siol. h. adbywa-lasia wiasielle. Sabraŭšasja młodzież, katoraja znachodzić sabie zabaŭku tolki ū harełcy, pačala miż saboj bicca, u wyniku čaho — adzin chłopiec zabity na śmierć. Hałoŭny zabojca siadzić užo ū turmie.

Woś jakija wyniki niakulturnaha ū-hadawańnia! Dyk niachaj heta budzie praściorhaj dla druhich. A kab ad-chilicca i nie paŭtarać hetakich zdi-čelnych pastupkaŭ, arhanizujsia, dara-haja młodzież, u swaje hurtki „Biel Inst. Haspadarki i Kultury” i tam wučysia, jak żyć žyćciom kulturniejšym!

Swat.

Naša pošta.

Hryškiewiču Fr.: atrymali, dziaku-jem.

Biednamuz Žodziak: atrymali, skarystajem.

Rubiażewickamu Hurtku B.I. H. i K.: žmieścili ū Nr. 42.

Cydziku: žmieścili ū Nr. 42, za kares-pandencyju dziakujem, — skarystajem.

Miednickamu Hurtku B.I.H.K. — dziakujem, — skarystajem.

Hutaru — Wieršyka waśaha nia žmieš-cim. Dumka ū im dobraja, forma ślabaja, pi-šycie lepš karespandencyi ab tym što ū was čuwać.

Dubaniewiču — Francyja. Hazeta naša na čas letnich rabot wychodziła 2 razy ū miesiac i dzieła taho nie mahla da was čaściej prychodzić. U chutkim časie paćnie wychodzić normalna.

Sławianinu — atrymali, dziakujem, skarystajem.

Balzanu — hazetu wam pasylajem.

Siabru z Ikażni, atrymal, dziakujem, karystajem, pišycie bolš.

Klučanowiču. Wierš was da druku nie padchodzić, pišycie lepš prozaj.

Durejku — wieršy wasy da druku, nie padchodzić. Darma tolki nad imi čas-marnujecie, pišycie lepš karespandencyi. Pa-rad udzielim.

Žbiantezanamu — skarystajem.

A. Š. — dziakujem, karystajem, pišycie bolš ab wasaj staranie.

Zydaru Zaraku — atrymali, skarys-tajem.

Fiedarowiču I. Buenos Aires. Ar-hientyna — wieršy wasy atrymali. „Bielar-uski emigrant slabawał”, a „Maje pažadanni”, naŭal, žmieścić nia možam, z pryncyn ad nas niezaleznych. Hazetu wam pasylajem akurat-na, na list wasz z studnia miesiaca adkazali wam u Nr. 7 „B. Krynicy.”

Łatyru — hazetu wam pasylajem, ča-kajem padpiski, cana padpiski znachodzicca na pieršaj staroncy hazety.

Ilendu W. — hazetu wam pasylajem akuratna ad krasawika miesiaca, a čamu wy-jaje nie adtrymliwajecie, my nia wieda-jem. Dawiedajciesia na poście.

Rabotniku ū Worapajewie — karystajem, pišycie bolš.

Baračbitu — Wašu karespandency-ju žmieščajem u skaročanni z niastaćy mies-ca ū hazecie. Nia hniewajciesia za heta. Pišy-cie bolš.

Atrymali ad: Hapanowiča, ks. Oleś-kiewiça pa 10 zł. Fursy Janki 8 zł., biura „Ungra” 6 zł. 75 hr. Ilendy W. 5 zł. i Kieŭ-ka lip. 1 zł.

Patrebny arhanisty,

małady, nie žanaty, zdolny dyrygent choru, z dobrym hołasam i dyplomam muzykalnaj wiedzy.

Warunki bolš mienš takija: 80 zł. miesiačna, kwatera i stoł. Rekomen-dacija nieadzoŭna wymahajacca.

Žwiartacca pocz. Domaczewo-p. Brzeski, ks. P. Tatarynowicz.

Wyżej padanyja warunki, pry ku-racyjnym klimacie Domačeuśkim, moż-na ūważyć za warunki sapraŭdy hod-nyja dobraha arhanista.

Bielaruski Studenski Sajuz ū Wilni

ū Subotu dnia 22 wieraśnia s. h. — u sali Bielaruskaj

Himnazii (Wostrabramskaja Nr. 9)

ŁADZIĆ WIEČARYNU.

U prahramu wiečaryny ūwachodzjać:

a) teatralnaje przedstaŭleńnie — SURDUT i SIARMIAHA, dramatyčny abraz z pieśniami i tancami ū 3 aktach — Ul. Hutoŭskaha,

b) deklamacyi, c) chor i d) skoki da 4 h. ranicy.

Pačatak a hadz. 8-aj wiečaram.

Dachod pojdzie ū karyść Stud. Sajuzu.

CENY DASTUPNYJA

CENY DASTUPNYJA

FRUKTOWYJA DREWY

(pryščepy)

i jahadnyja kusty

wyhadowanyja na miescy ū sadawodztwie „MAZALOWA” (kala Kalonii Wilenskiej) można tam kupić u wialikim wybary.

Zakazy prymajucca:

Wilnia, Zawalnaja 6—2,

a taksama na miescy ū sadawodztwie.